

פרשת בחוקותי

"השלום"

(ה) והשיג לכם ד'יש את־בְּצִיר וּבְצִיר יְשִׁיג אֶת־זֶרַע וְאֶכְלֶתֶם לְחֶמְקֶם לְעֹבֵעַ וַיִּשְׁקֶתֶם לְבֶטֶח
בְּאֶרְצְכֶם: (ו) וּנְתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאִין מִחְרִיד וְהַשְׁבֵּתִי תִּיהָ רַעַה מִן־הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא־תֵעָבֵר
בְּאֶרְצְכֶם: (ויקרא כ"ו, ה-ו)

אברבנאל

למה כפל פעמים רבות יעוד השלום כי ראשונה אמר וישבתם לבטח בארצכם. ואמר שנית ונתתי שלום
בארץ. ואמר שלישית ושכבתם ואין מחריד. ואמר רביעית וחרב לא תעבור בארצכם וענינם אחד:

השלמת ברכת ההצלחה

רש"י

שמה תאמרו - הרי מאכל, הרי משתה, אם אין שלום אין כלום~ תלמוד לומר אחר כל זאת - "ונתתי שלום
בארץ", מכאן שהשלום שקול כנגד הכל, וכן הוא אומר: "עושה שלום ובורא את הכל".

רש"י במדבר פרק ו: כד

יברכך - שיתברכו נכסיך:

וישמרך - שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממנוך, שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם, וכיון
שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל הקדוש ברוך הוא הוא הנותן הוא
השומר. והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

בין אדם לתבירו

אברבנאל ויקרא פרק כו

...והיותר נכון אצלי שאמר כאן חקותי על מצות השמטה והיובל שזכר למעלה. ואמר שאם ישמרו אותם
החקים כראוי לא יפחדו שיחסר מאכלם מפני שביתת הארץ כי הנה יבואו גשמייהם בעתם. רוצה לומר
הגשמים הצריכים לארץ ישראל. כי עם היות שכאשר הארצות לא ימטיר להיות גשמייהם מכה הכוכבים
הנה הגשמים שיהיו בארץ ישראל ירדו בעתם לפי שיבואו כפי ההשגחה העליונה בזמנים הצריכים אליהם
ולכך אמר גשמיים בכנוי. ולפי שפעמים אף על פי שיבא הגשם בעתו הארץ לא תוכל לתת יבולה ולא
העץ פריו מפני כחישות הארץ עד שתצטרך להשמן בזבל מרוב הטרדה. לכך אמר שכאשר ישמרו חקות
השמיטה והיובל וערלה וכלאים והארץ תרצה את שבתותיה יהיה זה סבה שתתן הארץ יבולה ועץ השדה
יתן פריו ותהיה ברכת התבואה והפירות כל כך עד שישגיג לכם דיש את בציר מרוב התבואה שלא תוכלו
לאסוף כלה אל הביתה עד הבציר וכן הבציר עד שיבא זמן הזרע שהוא תחלת השנה הבאה. ואכלתם
לחמכם לשובע כי כל דבר מאכל נקרא לחם. ובהיות לכם שובע רב תשבו לבטח בארצכם ולא יצטרך אחד
מכם ללכת נע נד בארץ לבקש מאכל כמ"ש נודד הוא ללחם איה. הנה אם כן וישבתם לבטח בארצכם אינו
יעוד השלום ושלא ילחמו בהם אויביהם. אלא שמפני רוב התבואה שתהיה בארצם ישבו בה לבטח ולא
ילכו אל ארץ אחרת מפני הרעב. האמנם מפני שרוב התבואות פעמים רבות יהיה סבה לריבות בין אנשי
הארץ עצמם. אמר ונתתי שלום בארץ ר"ל שיתן ביניהם שלום אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצור
את אפרים עד שאפילו בשדות ובכרמים ישכבו ואין מחריד. ואפשר לפרש שעל השלום שיהיה ביניהם
אמר ונתתי שלום בארץ ועל מלחמת האויבים שלא יבא בארצם הצר הצורך אותם אמר ושכבתם ואין
מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם כי לא יכנסו אויבים בארצכם אבל אתם
תצאו להלחם כנגדם בארצותם וחז"ל אמרו אפילו חרב של שלום הנה התבאר שאין ביעודי השלום כפל
ומותר כלל

אור החיים

(ו) ונתתי שלום בארץ. צריך לדעת למה הוצרך לומר זה אחר שכבר אמר וישבתם לבטח, ואולי שיכוין על עם בני ישראל עצמם שלא יהיה להם פירוד הלכבות שיטע ה' ביניהם שלום וריעות. או אפשר שיכוין על כללות העולם, ותדע שכשמדבר על ארץ ישראל מזכירה בכינוי כאומרו בסמוך בארצכם, וכאן אמר בארץ שמבטיחם כי יהיה שלום בכל העולם, ותמצא שחפץ ה' בדבר, וצא ולמד מפרי החג ע' כנגד ע' אומות, ומאמרי רבותינו ז"ל (סוכה נ"ה ב) בענין זה, גם כפי הטבע כשיש מלחמות בעולם יחרדו גם היושבים בטח לקול ענות מלחמה, ולזה גמר אומר ושכבתם ואין מחריד:

אלשיך

והוא ענין מאמרם ז"ל בבראשית רבה (ח ה) כי כשבא הקדוש ברוך הוא לברא את האדם נעשו מלאכי השרת כתיב כתיב כו', מהם אומרים יברא כו', חסד אומר יברא שכלו גמילות חסדים, אמת אומר אל יברא שכלו מלא שקרים, צדק אומר יברא שכלו מלא צדקות, שלום אומר אל יברא שכלו מלא קטנות, מה עשה הקדוש ברוך הוא השליך אמת ארצה. שהוא מה שכתוב אצלנו בפירוש בראשית רבה שנתן תורת אמת לנו בארץ, שעל ידה יהיה לנו עזר נגד מלאכי אמת, כי הם מבחינת התורה ובעסקנו בתורה נמצאים אתנו. אך לא זכינו יותן גם שפע כח שלום בארץ שיהיו כל הארבע כתות שלמים אתנו. כי אז בית שני, שנחרב על העדר שלום, לא היה נחרב:

ובזה אומר הוא יתברך אם תזכו שבחקותי וכו', שהוא שתתחזקו בתורת אמת, גם ונתתי שלום בארץ, שנשאר בשמים כאשר נתתי את אמת, ויהיה שלום רב ביניכם. הרי לכם מתנה גם מעולם המלאכים, שהוא כח בחינת כת מלאכי שלום. ואחר כך עוד אתן לכם מתנה רביעית מעולם העליון, והיא ונתתי משכני בתוכם שהיא שכינה מעולם העליון, כאשר יבא ביאורו בס"ד. הגה הזכיר ארבע מתנות. וזהו ענין כללות הכתובים. שמזכיר המתנה הראשונה ומפרש כל המסתעף ממנה, ואחר כך השנית וכל המסתעף ממנה, ואחר כך השלישית ומורה ממנה, והרביעית והנמשך ממנה:

בין אדם לאדמה

ליקוטי מוהר"ן תורה עה

ועושה שלום ובורא את הכל, כי בשעת בריאה נפלו עולמות למטה, והעולמות הם אותיות, ונתפזרו לכמה ניצוצות. וע"י העלאת מ"ג של תורה ותפלה, נעשה צירוף מהניצוצות, ונעשה עולם. וזה ונתתי שלום בארץ, כי מהארציות נתעלה הניצוצות, ונעשה שלום.

בין אדם לעצמו

רמב"ן בראשית פרק א

(כו) ויאמר אלהים נעשה אדם - נתייחד בעשיית האדם מאמר בעבור גדול מעלתו, כי אין טבעו כטבע החיה והבהמה אשר ברא במאמר הקודם לו: והפשט הנכון במלת "נעשה" הוא, מפני שכבר הראית לדעת (לעיל פסוק א) כי האלהים ברא יש מאין ביום הראשון לבדו, ואחר כך מן היסודות ההם הנבראים יצר ועשה. וכאשר נתן במים כח השרוץ לשרוץ נפש חיה והיה המאמר בהם "ישרצו המים", והיה המאמר בבהמה "תוצא הארץ", אמר באדם "נעשה", כלומר אני והארץ הנזכרת נעשה אדם, שתוציא הארץ הגוף מיסודיה כאשר עשתה בבהמה ובחיה, כדכתיב (להלן ב ז) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, ויתן הוא יתברך הרוח מפי עליון, כדכתיב (שם) ויפח באפיו נשמת חיים:

שפת אמת

וזהו שכ' ונתתי שלום בארץ ורמזו חז"ל באמרם שמא תאמר הרי מאכל ומשתה אם אין שלום אין כלום לכך כ' ונתתי שלום. פי' כי א"א לקבל הנאה בעוה"ז בלא חסרון כמ"ש ושבעת השמרו לכם. אבל בכח התורה לקבל בשלימות גם הנאת עוה"ז. וזהו דרך אבות הראשונים שנאמ' בהם בכל מכל כל שתיקנו כל היצה"ר וכל עניני עוה"ז כמ"ש ומצאת כו' לבבו נאמן. וע"ז כתיב לבבתי אחותי כלה כו' באחד ענק מצורניך דרשו על אברהם אע"ה. ויש להפליא בפ' לבבתי הרי אמרו חז"ל כי למלאכים רק לב א'. אבל גדלה מעלת הצדיקים שיכולין לתקן יותר ממלאכי עליון והוא תיקון עה"ד טוב ורע. וזה לנ"ר לפניו ית"ש ביותר וז"ש לבבתי והבן:

ואמנם לפי שאי אפשר לאדם שישים הוא את עצמו במצב הזה כי כבד הוא ממנו, כי סוף סוף חומר הוא בשר ודם, על כן אמרתי שסוף הקדושה מתנה, כי מה שיוכל האדם לעשות הוא ההשתדלות ברדיפת הידיעה האמתית והתמדת ההשכלה בקדושת המעשה, אך הסוף הוא שהקב"ה ידריכהו בדרך הזה שהוא חפץ ללכת בה, וישרה עליו קדושתו ויקדשהו, ואז יציל בידו זה הדבר, שיוכל להיות בדביקות הזה עמו יתברך בתמידות, כי מה שהטבע מונע ממנו יעזרהו יתברך וסיועו יתן לו, וכענין שנאמר (תהלים פ"ד): לא ימנע טוב להולכים בתמים, ועל כן אמרו במאמר שזכרתי אדם מקדש עצמו מעט - שהוא מה שיוכל האדם לקנות בהשתדלותו. מקדשים אותו הרבה - שהוא העזר שעוזר אותו השי"ת וכמו שכתבנו.

והנה האיש המתקדש בקדושת בוראו אפילו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות ענייני קדושה ממש, וסימניך אכילת קדשים שהיא עצמה מצות עשה, ואמרו ז"ל (ספרא): כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, וטראה עתה ההפרש שבין הטהור לקדוש: הטהור, מעשיו החומרים אינם לו אלא הכרחים, והוא עצמו אינו מתכוין בהם אלא על צד ההכרח, ונמצא שעל ידי זה יוצאים מסוג הרע שבחומרות ונשארים טהורים, אך לכלל קדושה לא באו, כי אילו היה אפשר בלתי, כבר היה יותר טוב.

אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש, וכמזבח, וכמאמרם זכרונם לברכה (ב"ר פפ"ב): ויעל מעליו אלהים, האבות הן הן המרכבה, וכן אמרו (רש"י בראשית ז'): הצדיקים הן הן המרכבה, כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש, ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן שעולה על גבי האישים, כי ודאי הוא שיהיה נחשב לעילוי גדול אל אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבח כיון שהיו נקרבים לפני השכינה, וכל כך יתרון היה להם בזה, עד שהיה כל מינם מתברך בכל העולם, וכמאמרם ז"ל במדרש - כן המאכל והמשתה שהאיש הקדוש אוכל, עילוי הוא למאכל ההוא ולמשתה ההוא, וכאילו נקרב על גבי המזבח ממש.

והוא הענין שאמרו עליו ז"ל (כתובות ק"ה): כל המביא דורון לת"ח כאילו הקריב בכורים. וכן אמרו (יומא ע"א): ימלא גרונו של ת"ח יין במקום נסכים, ואין הדבר הזה שיהיו הת"ח להוטים אחרי האכילה והשתיה ח"ו שימלאו גרונום כמלעיט את הגרגרן, אלא הענין הוא לפי הכונה שזכרתי, כי הת"ח הקדושים בדרכיהם ובכל מעשיהם הנה הם ממש כמקדש וכמזבח, מפני שהשכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש ממש, והנה הנקרב להם כנקרב על גבי המזבח, ומילוי גרונום תחת מילוי הספלים (ספלים שהיו על גבי המזבח שהיו מנסכים לתוכם יין). ועל דרך זה כל תשמיש שישתמשו מדברי העולם אחרי היותם כבר דבוקים לקדושתו יתברך, הנה עילוי ויתרון הוא לדבר ההוא שזכו להיות תשמיש לצדיק, וכבר הזכירו ז"ל בענין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו (חולין צ"א): אר"י מלמד שנתקבצו כולן והיתה כל אחת אומרת עלי יניח צדיק ראשו.

כללו של דבר ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלו הדברים הגשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישיו במה שהוא משתמש בהם, ממה שיורד הוא מדביקותו ומעלתו בהשתמשו מדברים גשמיים. ואמנם זה בהיות שכלו ודעתו קבועים תמיד בגדולתו יתברך, ורוממותו וקדושתו, עד שימצא כאילו הוא מתחבר למלאכים העליונים ממש עודהו בעולם הזה, וכבר אמרתי שאין האדם יכול לעשות בזה מצדו, אלא להתעורר בדבר ולהשתדל עליו, וזה אחר שכבר ימצאו בו כל המדות הטובות שזכרנו עד הנה מתהלת הזהירות ועד יראת החטא, בזאת יבא אל הקודש ויצליח, שהרי אם הראשונות חסירות ממנו, הרי הוא כזר ובעל מום שנאמר בו וזר לא יקרב, אך אחרי הכינו את עצמו בכל הכנות אלה, אם ירבה לידבק בתוקף האהבה ועוצם היראה בהשכלת גדולתו יתברך ועוצם רוממותו, יפריד עצמו מעניי החומר מעט מעט, ובכל פעולותיו ובכל תנועותיו, יכוין לבבו אל מצפוני ההתדבקות האמתית, עד שיערה עליו רוח ממרום וישכין הבורא יתברך את שמו עליו כמו שעושה לכל קדושו, ואז יהיה כמלאך ה' ממש וכל מעשיו אפילו השפלים והגשמיים כקרבנות ועבודות.

עם וארץ

רבינו בחיי בראשית פרק לג: יח
ויבא יעקב שלם. יאמר: כי בא יעקב מפרדן לגבול ארץ ישראל (א"ל ונתתי שלום בארץ - רק בא"י אפשר להגיע לשלמות)

שלימות וירושלים

משמעות השם ירושלים

משך חכמה בראשית פרק כב פסוק יד

....במדרש (בראשית רבה נו, טז): שם קרא אותו "שלם", (שנאמר "ומלכי צדק מלך שלם" - בראשית יד, יח). אברהם קרא אותו "יראה" (שנאמר "ויקרא אברהם שם המקום ה' יראה". אמר הקדוש ברוך הוא, אם קורא אני אותו "יראה" כשם שקרא אותו אברהם, שם - אדם צדיק - מתרעם. ואם קורא אני אותו "שלם", אברהם - אדם צדיק - מתרעם). אלא הריני קורא אותו ירושלים, (כמו שקראו שניהם: "יראה", "שלם" - ירושלים). והענין, דשם היה בדור המבול, והיה בתיבה וזן ופרנס כל הנבראים שם בתיבה, והעיקר היה לתקן המדות והפעולות שהמה היו מושחתים, ש"השחית כל בשר דרכו" (ו, יב), "ומלאה הארץ חמס" (ו, יג), וכל לימודו היה לתקן המדות והתכונות בכל החי. וזה מורה "שלם", שהוא מורה שכל המין האנושי הוא אדם אחד, וכל אחד הוא אבר מאברי האדם הגדול, וכל אחד נצרך לחברו, מושפע ומשפיע זה מזה, וכולם כאחד נושאים קיום מין האנושי ונצחיותו. והנה ירושלים בנויה על שני הדברים, היינו לזכך המושכלות שעיקרן במוח, ולתקן ולקשט המדות שעיקרן בלב. וזהו בכלל מאמרם ז"ל (ברכות ח, א): "לעולם יכנס אדם שני פתחים ואחר כך יתפלל" - זהו המוח והלב. ולכן, ירושלים "כלילת יופי משוש לכל הארץ" (איכה ב, טו), "ושם עלו שבטים (שבטי י - ה) להודות לשם ה'" (תהלים קכב, ד), כי המידות והמושכלות, שניהם נזדככו ונטהרו בירושלים. ולכן קרא אותה "ירושלים" על שתי הפעולות.

שיחת האדמו"ר מסלונים

על הנסים ועל הנפלאות

עס שחרור כותל המערבי, והנסים שקרו בארצנו הקדושה

א

ייעלץ לבי בה', רמה קרני בה', רחב פי על אויבי כי שמחתי בישועתך. אין קדוש כהי כי אין בלתך¹³. יהי ממית ומחיה מוריד שאול ויעלי¹⁴. אנו מחויבים להכיר בנסים שעשה לנו הקב"ה בימים האלו, נסים גלויים והארת פנים מלפניו יתייש לעמו ישראל, מה שלא זכו לראות הרבה עשרות דורות, ואסור לנו להיות כופר בטובתו של מקום¹⁵, כי עשה עמו עכשיו נס כפול:

(א) אותו רשע המן של זמננו¹⁶ ימיש רצה להשמיד את כל היהודים, ועשה הקב"ה נסים יונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם¹⁷, והשמידו את יכל סוס רכב פרעה ופרשיו¹⁸ בשעות ספורות, וינפל פחד היהודים עליהם¹⁹, ייורא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הי' במצרים ויאמינו בהי²⁰, שגם אלו הרחוקים מאמונה וכל מי שיש לו מוח בקדקדו, מודים שלא היה שום ענין טבעי בהנצחון שעשה הקב"ה באופן מופלא ביותר, שום צבא עוד לא השיג הישגים כאלו שכוחות כבירים התמוטטו לפניו בשעות ספורות.

(ב) הנס השני - בגילוי אהבתו ית' לעמו ישראל אע"פ שאינו הגון ואינו כדאל²¹, שהוחזר לנו לרשותנו שריר בית מקדשנו הכותל המערבי, שאמרו חז"ל²² כי מעולם לא זכה שכונה משם שנאמר "הנה עומד אחר כותלנו"²³, אחר ייט שנה שכבר התרחקנו ממקום הקדוש הזה, והוחזרו לנו מקומות הקדושים מערת המכפלה ישני חברון וקבר רחל; מקומות שלא דרכו שם רגל יהודי זה ייט שנה, ואוי לבנים שגלו מעל קברי אבות ואמהות, ומעתה הם נמצאים תחת רשותנו, ואנו עומדים נדהמים ומוזעזעים מהגילויים הגדולים שהראה לנו הייט, ומה אשיב לה.

ב

יואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך, אך אוסיף להביט אל היכל קדשך²⁴. הפסוק הזה עמד נגד עיני לפני ייט שנה, עת נפלה העיר העתיקה בידי הערבים ושוב לא יכול יהודי לגשת אל מקום מקדשנו.

התאספנו כאלפים איש בהיכל ישיבת נוֹאָה שערים וישבנו על הארץ ובכינו, וחשבתי אז שהגענו לשיא ההסתת²⁵. כי אחרי שהושמדו מאתנו בחירי האומה וכששה מיליונים יהודים ויגדע בחרי אף כל קרן ישראל²⁶, כל זמן שהכותל המערבי היה בדינו והיה לנו מקום הקודש הזה, שיהודי היה יכול לשפוך שיחו בפני אביו שבשמים, עוד היה כוח להחזיק מעמד. אבל מה נוראה הסתרת פנים זו שהשיית הרחיק אותנו למען פניו, וכאילו אינו חפץ שוב בנו, ויאוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם²⁷, וכאותו בן המלך שמסוגל לסבול גם כשאביו מייסר אותו בכל מיני יסורים קשים ורעים, אבל בשעה שאביו המלך מגרשו מעל היכל המלך על זה אינו יכול להתנחם ולהתחזק, והרגשנו באותה השעה כי אנו מתמוטטים מצער ויגון שנגרשו מנגד עיניך²⁸. יאשרנו מה טוב חלקנו²⁹ בשעה הגדולה הזאת, ששוב האיר לנו הקבי"ה בהארט פנים וגילויים שלא זכה שום דור והוחזר לנו מקום מקדשנו, מקום שלא זזה שכינה משם. האושר והתענוג הכי גדול שיהודי מרגיש בעולמו הוא בשעה שמרגיש בקרבת אלוקותו ית', וכמו"ד יואני קרבת אלקים לי טובי³⁰, והמקום המסוגל ביותר לזה הוא בכותל מערבי, שיהודי מרגיש כי הוא עומד שם ינוכח פני ה' ושוֹפֵךְ לִבּוֹ כמים נכוהי³¹, וכשאומר שם ברוך אתה וכו' מרגיש משמעות מיוחדת בנוכחותו ית', שאם כי ימלוא כל הארץ כבודו³², אך שם המקום היחיד

בעולם שלא זזה שכינה משם. ויאלו פינו מלא שירה כים אין אנו מספיקים וכו'³³. "מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו"³⁴.

ג

ממאורעות ימים הגדולים האלו אנו צריכים לשמוע את קול ה' היוצא מהם הקורא לנו. כמו שאמר מרן אדמו"ר זי"ע³⁵ עה"פ "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו"³⁶, מה דכתיב ויקרא לשון נסתר, ולא כתיב מי הקורא, שמכל המאורעות העוברים על האדם בוקעת קריאה מהקב"ה. פעם הוא ממאורעות של שמחה המרימים אותו ועל ידי זה שומע את דבר ה' הקורא אליו, ופעם הוא זה מיגון וצער המשברים את רוחו, אשר מהם צריך לשמוע דבר ה' הקורא אליו. כל חיי האדם ומאורעותיו הם קריאה גדולה מאביו שבשמים. ואם בחיי הפרט הוא כן, כ"ש המאורע הכביר הזה, הנסים ונפלאות שעשה הקב"ה אתנו, שהם קריאה גדולה מאביו שבשמים³⁷.

הגילוי הגדול מהארט פניו ית' הוא "כי פקד ה' את עמו"³⁸, ועלינו לעורר רחמים מרובים כי "אתה ה' החילות להראת לעבדך את גדלך ואת ירך החזקה אשר מי אי בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך, אעברה נא ואראה את ההר הטוב הזה והלבנון"³⁹, היינו שיבנה לנו ביהמ"ק במהרה בימינו, כי עדין שכינה בגלותא ועוד לא זכינו אפילו לאתחלתא דגאולה⁴⁰. כי מהו ענין גאולה, שהבריאה שהבריאה כולה השקועה בחומרנות תזכה לגאולה "ומלאה הארץ דעה את ה'"⁴¹, יוגראהו עין בעין בשוֹבוֹ אל נוהו"⁴², "וגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'⁴³.

אמנם יחד עם זה עלינו להביט נכוחה במאורעות הכבירים שעברו עלינו זה עתה, וכל מה שעבר עלינו בדור האחרון החל מההשמדה הנוראה, וכל המאורעות הבלתי רגילים שעברו עלינו בכל התקופה האחרונה, שהכל מחייב התבוננות ומחשבה, כי אנו הולכים ומתקדמים לקראת הגאולה; ועי"ד שפי רבותה"ק⁴⁴ לשון שאמרו חז"ל⁴⁵ יצפה לרגלי משיח. שלכאורה, לשון רגלי משיח אין להם ביאור, אלא מרומז שכמו זידוע כי בלידה רגילה מתחיל ללכת עם הראש, אבל כשקורה שמתחיל ללכת עם הרגלים זהו לידה מסוכנת, אבל יתכן שיצא גם מזה לידה - אותו דבר בביאת המשיח: כשלא זוכים, הכל הולך להיפך עם בחי רגלים, אבל יתכן שכל זה הוא רגלי משיח שאנו צריכים לצפות לזה, ועלינו להרעיש עולמות יאבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו והופע והינשא עלינו לעיני כל חיי⁴⁶.

ד

מאורעות הימים ותפקידנו הקי בשעה זו יש לראות מרומז בפסוק "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואביא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי"⁴⁷. זכינו לראות הנס הראשון אשר עשה ה' למצרים לעינינו, וזכינו לראות הגילוי והארט פנים שקירב אותנו שאנו יכולים לבוא למקום השכינה בבחי "ואביא אתכם אליו"; וכל זה מחייב אותנו הרבה, כל זה קריאה גדולה מהקב"ה "והייתם לי סגולה"⁴⁸, שנתקרב אליו בכל לבנו ובכל נפשנו. והנה ידוע המאמר⁴⁹ מה דכתיב אחרי קבלת התורה "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר וירא העם ויגעו ויעמדו מרחוק"⁵⁰. היינו, כי בשעה שנפתחו כל הזי רקיעים⁵¹ במעמד הנשגב וראו כי יאין עוד מלבדו⁵², ושמעו את "יקול אלוקים מדבר מתוך האש"⁵³, האנשים הפשוטים כל העם לא התבוננו אל העיקר רק שמו לב אל הקולות ואל הלפידים וגו', ועי"ז וירא העם ויגעו

ויעמדו ונשארו אחי"כ שוב עומדים מרחוק. ע"כ זהו עיקר העבודה בימים אלו להרגיש את העיקר ולהתבונן "מה הייא שואל מעמך"⁵⁴ בשעה הגדולה הזאת, להתרומם ולהתעלה בתורתו ועבודתו ית', ויחד עם זה להתאמץ בתפלה לבקש שיגאלנו גאולה שלימה בבניין ביהמ"ק, ו"אור פניך עלינו אדון נשאי"⁵⁵. וכמו שאמר הרה"ק ממזריץ' זי"ע⁵⁶ עדיין, כי בשעה שאדם מגיע להיכל המלך ומבקש רשות כניסה אז השרים הנמצאים שם אומרים לו, שכל מה שהוא רוצה גם הם יכולים למלא מבוקשו ואין צריך להיכנס פנימה, אבל אם הוא טוען איני רוצה שום דבר רק לראות את פני המלך אזי מוכרחים לתת לו רשות כניסה.

אסור לנו להתפתות ולהשלים עם כל מה שבייה השגנו, רק תפילתנו כי רצונו לראות את מלכנו, ולבקש "מלך רחמן רחם עלינו וכוי בנה ביתך כבתחילה וכונן מקדשך על מכוננו"⁵⁷, "ושם נעלה ונראה וכוי"⁵⁸, וכה יעזור הי' בב"א.